

ŠKOFIJSKI LIST

32

Poročilo o dekanskem shodu leta 1909.

Letošnji dekanski shod se je vršil v sredo, dné 14. aprila. Predsedoval mu je premilostni gospod knezoškof. Shoda so se udeležili: gospod generalni vikar prelat Janez Flis, gospod stolni prošt Janez Sajovic, gospoda kanonika Tomaž Kajdiž in Jožef Šiška kot arhidiacona, dalje dekani razen dekanov iz Cirknice, Postojne, Trnovega in Žužemberka. Kot namestnik cirkniškega dekana je došel župnik Frančišek Dimnik, žužemberški dekan je pa poslal kaplana Ivana Žavbi. Izmed redovnih predstojnikov sta bila na shodu salezijanca: gospod Alojzij Kavčič, ravnatelj na Rakovniku in gospod Frančišek Povše, prefekt na Radni.

Shod se je pričel ob 8. uri v knjižnici knezoškofijske palače. Celsissimus otvori shod, pozdravi navzoče in nadaljuje:

Vsakoletni sestanki gg. dekanov še nikdar niso bili brez uspeha. Zadnja leta smo preresetavali gradivo za lansko sinodo. Ko pregledujete knjigo, lahko opazite, da sem vporabil Vaše posvete in predloge. Bog naj nam blagoslovi naše delo tudi letos!

Za letos sem postavil na dnevni red vprašanja, ki zasegajo prav globoko v naše duhovno pastirovanje.

I.

Prvo vprašanje: »Katere župnije posameznih dekanij bi bilo potrebno drugače zaokrožiti.«

To vprašanje sem stavil, ker sem se na kano-ničnih vizitacijah prepričal, da bi bilo pri nekaterih župnijah zares potrebno meje izpremeniti. Vasi imajo do svoje župnije jako daleč; blizu pa jim je druga župnija in sem hodijo k službi božji, morda njihovi otroci tudi v šolo; domači župnik jih vidi malokdaj, ne pozna svojih ovčic. Korist duhovnopastirskega delovanja bi zahtevala, da se meje izpremene.

Zavedam se težav. Na več krajih se bodo brani verniki sami, drugod bodo morda imeli gospodje župniki razloge proti temu, nazadnje bi tudi tuintam

ureditev fasije onemogočila novo zaokroženje. Izjavljam, da se bodo neprikladne meje župnij le tam izpremenile, kjer ne bo nepremagljivih težav. Glede na dohdkke župnikove pa mislim tako: en župnik bo nekoliko dohodkov izgubil, dotično svoto mu bo izplačal verski zaklad; drugi župnik bo dotične dohodke dobil, verski zaklad mu bo toliko manj izplačal in stvar je poravnana. Seveda je to mogoče le tam, kjer imata oba župnika dopolnilo iz verskega zaklada.

Ker so gospodje dekani svoje predloge glede župnij, kjer bi bila koristna nova ureditev mej, pis-meno izročili, se o vprašanju ni ustmeno razpravljalo.

II.

Kot uvod k II. vprašanju pravi Celsissimus:

»Drugo vprašanje se glasi: »Kako napreduje po državi uravnana skrb za zanemarjene otroke po raznih krajih? Kaj je pomanjkljivega ali celo nevarnega? Kako bi se moglo kaj izboljšati?«

Kakor slišim, je beda otrok posebno v nekaterih krajih tako narasla, da mora država vmes poseči. Ta pomoč države bi postala nevarna, ko bi se odbijal vpliv cerkve in njenih organov, namreč gospodov duhovnikov v duhovnem pastirstvu. Saj se pri skrbi za otroke ne gre le za to, da se ohrani njihovo premoženje, da se telesno lepo razvijejo in da se izobrazijo za kak primeren stan, ampak gre se v prvi vrsti za njihovo vzgojo. Ako pa govorimo o vzgoji, dotaknemo se bitne pravice in posebne dolžnosti svete cerkve, ki deluje po duhovnih pastirjih.

Državna skrb za otroke se je pri nas še-le začela. Inicijativo je dala mogočna vladarjeva beseda v času njegovega jubileja. Že lani sem v »Škofijskem Listu« priporočil, naj se duhovniki tega dela udeležujejo. Jaz sam nimam prilike, da bi opazoval, kako se ta skrb razvija, ali vendar moram po svojem poklicu skrbeti za otroke in njihovo varstvo, da se ne izgube in ne odtrgajo od Boga. Mislil sem

pa, da bo jako koristno za me in za gospode dekane, ako mi to vprašanje tukaj na našem sestanku razpravljamo.

Za poročilo sem naprosil gosp. dekana Bizjana, katerega prosim, naj nam poroča.«

Dekan Bizjan bere:

1. Med raznimi dolžnostmi dušnega pastirja je posebna dolžnost skrbeti za krščansko izrejo otrok in mladine sploh. Saj izkušnja uči, da ostane človek večinoma tak, kakor je bil izrejen v otročjih letih in v mladosti. Kjer so starši dobri, krščanski, bodo tudi svoje otroke v tem duhu izrejevali; dušni pastir bo talke starše podpiral z dobrimi sveti in navodili. Žal, da je tudi več staršev, ki sami ne živijo krščansko, dajejo otrokom slabe zglede, njihovo krščansko izrejo popolnoma zanemarjajo in jih celo naravnost k slabemu napeljujejo. To se dandanes godi posebno v bližini mest, tovarn in podjetij, kjer se rabi več delavcev in kamor zahajajo delavci iz raznih krajev. Večkrat gredo starši za dalj časa od doma, posebno očetje na delo k železnicam, telegrafu, ali v Nemčijo in v Ameriko, kjer po občevanju s slabimi tovariši zgube vero in moralično propadejo in to zanesejo tudi v družine doma. Večkrat starši zgodaj umrjejo, otroci ostanejo sami, pridejo, posebno ako ni premoženja, v izrejo k tujim ljudem, še kot otroci v službo in ti, ki jih sprejmejo, gledajo več le na to, da bi imeli kmalu kaj koristi od takih otrok, za njihovo krščansko izrejo se pa ne zmenijo. Kako zanemarjena je večkrat izreja nezakonskih otrok. S strahom gleda dušni pastir v takih slučajih v prihodnost otrok, katerih izreja je bila zanemarjena. Država je poprej zapuščenim sirotam le postavila varuhe in oskrbnike in od njih zahtevala, ako je bilo kaj premoženja, vsakoletne račune, oziroma za revne plačevala nizko preskrbnino, za izrejo samo pa se je malo zanimala. Ker pa slabo izrejeni otroci, ko odrastejo, postanejo pogosto hudodelci in zapadejo kazenskim zakonom, je začela tudi država na izrejo takih otrok novejši čas obračati svojo pozornost. Leta 1906. so se ustanovili po občinah ali župnijah ali tudi po več teh skupaj takoimenovani »sirotinski svéti«, lansko leto pa še »društvo za otroško varstvo in mladinsko oskrb«. Vodstvo obojnega je v rokah deželne ali okrožne sodnije, oziroma okrajnih sodnij. Ti dve društvi imata sedaj v rokah skrb za zapuščene otroke ter zanemarjeno in slabo izrejeno mladino, dokler je še mladoletna. »Navodilo za opravila članov sirotinskega svéta« je samonasebi dobro: Nadzorovati imajo, kako skrb varuhi in kuratorji za varovance, poročati o tem sodniji, staviti nasvete glede varuhov in oskrbnikov, obiskovati varovance, da se osebno prepričajo o tem, kako se izreajo ter, dasiravno nimajo oblasti nadzorovati družinskih

očetov, kako izvršujejo svojo oblast, imajo vendar pravico, ako najdejo slučaj: »da je nevarnost za duševni in telesni blagor otrok ali če oče zlorabi svojo oblast, posebno če otroke napeljuje k kaznivim dejanjem ali s slabim zgledom napeljuje k nemoralnosti«, to naznaniti sodniji. Za delokrog udov društva za otroško varstvo in mladinsko oskrb pa veljajo splošna pravila takih društev. Iz tega je razvidno, da je država z uravnavo skrbi za zanemarjene otroke storila odločen korak v blagor takih otrok; marsikak otrok se bo rešil popolnega duševnega in telesnega propada.«

Glede druge točke vprašanja je bila vsebina poročila sledeča: Lahko se zgodi, da se bolj pazi na zunanje razmere varovanca, kot na skrb za dobro vzgojo. Pri določitvi varuhov se ne upošteva vselej, ali bo izbran varuh mogel in hotel tudi skrbeti za pravo versko vzgojo. Dokler ni varovanec zagrešil kaznivega dejanja, je premalo zanimanja, kako se vrši vsa vzgoja. Ni poskrbljeno, kam naj se spravijo otroci, ki so že pokvarjeni, če tudi ne kaznivi in jih nihče več ne mara vzeti v oskrb. Nevarnost je tudi, ako v sirotinskih svétih in v društvih za otroško oskrb dobé premoč elementi, ki ne pripoznavajo potrebe verske vzgoje.

K tretji točki pravi referent:

3. Kako bi se mogio kaj izboljšati? Tukaj dušni pastir zamore precej pomagati: a) Če se mu ponudi prilika, in to mislim, da se zgodi povsod, da postane ud sirotinskega svéta, naj to breme gotovo sprejme ter v smislu »Navodila« pazi na varovance in varuhe v svoji župniji. Če umrje oče mladoletnih otrok, se sodnija navadno ozira na željo vdove, katerega želi za varuha mladoletnih otrok; zato naj vdovi svetuje, da vzame zanesljivega krščanskega moža za varuha. Če bi se vkljub temu določil za to neprimeren, naj kot član sirotinskega svéta temu ugovarja ter predlaga po njegovem prepričanju primernejšega. Ravno tako naj postopa pri določitvi varuha za nezakonske otroke. Če vidi, da se varovanec ne vzgaja dobro, naj napake pri vzgoji naznani sodniji ter zahteva, da se te odpravijo, oziroma postavi boljši varuh. Če družinski oče odide za dalj časa na tuje in žena doma ne skrbi zadosti za dobro vzgojo svojih otrok, naj tudi to naznani sodniji, da vsaj za čas očetove odsotnosti postavi otrokom primernege sovaruha. b) Če ima v župniji zanikrne starše, ki krščansko vzgojo svojih otrok zanemarjajo, morda otroke celo s slabim zgledom, kakor pijančevanjem, zapravljanjem ali nemoralnim življenjem naravnost napeljujejo v slabo, in svarjenje nič ne izdá, naj izkuša z ovadbo na sodnijo doseči, da se takemu zanikrnemu očetu odvzame očetovska oblast nad otroci in se določi zanesljiv varuh. Ravno-

tako naj postopa, ako varuh ne spolnjuje prav svoje dolžnosti. Če tudi ne vselej, včasih bo le dosegel svoj namen. Res, da si nakoplje s tem celo sovraštvo zanikrnih očetov, mater in varuhov, saj taki zanikrni niso nikdar prijatelji in udani duhovščini. c) Naj postane ud društva za otroško varstvo in mladinsko oskrb svojega okraja, ker bo po tem društvu še lažje dosegel, kar je bilo prej omenjeno. Postane naj ud tega društva tudi zato, da društvo ne bo brez resnega opominjevalca, kako potrebna je verska vzgoja. Postane naj ud tega društva tudi zato, da se ne bo od nasprotnikov moglo trditi, da se duhovščina za taka društva ne zmeni, če tudi mu nekateri posamezni udje niso po volji in poznā njihovo nasprotno mišljenje in delovanje. Sej in zborovanj naj se, če le mogoče udeleži. Moral se bo sicer večkrat precej zatajevati pri izjavah in zahtevah nekaterih članov, pa bo imel vendar priliko povedati resnico in bo marsikaj hudega zabranil, ker utemeljenim ugovorom večkrat ni mogoče v tako važni reči ugovarjati. d) Poskrbeti bo treba za zavod, kamor bi se oddajali zanemarjeni otroci, preden so še popolno pokvarjeni, in sicer popolno ločeni od popolno pokvarjenih ali nemoraličnih in takih, ki so že izvršili kazniva dejanja; za te mora biti poseben zavod. e) Poskrbeti bo treba za večji zavod za zapuščene sirote in uboge otroke, za katere starši ne morejo ali nočejo skrbeti in še niso pokvarjeni, ker v Marijanišče se zamore sprejeti zelo omejeno število. Vse to bi povzročilo veliko stroškov in zahtevalo visoke svote, vendar to ni nemogoče. Cerkvenih redov ali kongregacij za vodstvo takih zavodov, moških in ženskih, je dovolj na razpolago; večje svote bi morali prispevati država in dežela, saj bi bila krščanska izreja otrok in mladine obema le v korist. Našli bi se za take zavode, kakor do sedaj še za vsako dobrodelfno napravo, gotovo dobrotniki, posebno pri zapuščinah, obrnile bi se v to tudi kake ustanove. Kolikor mi je znano, znaša zapuščina v Lukovici umrlega posestnika in trgovca Luka Mlakar »za zapuščene sirote« menda več kot 100.000 K. Ako bi se vse to izvršilo, rešilo bi se veliko otrok in mladine duševne in telesne pogube.

Razgovora, ki se je vršil po referentovem poročilu, so se udeležili: kanonik Šiška, prošt dr. Elbert, dekani Arko, Koblar, Lavrenčič, Rihar, ravnatelj Kovačič.

Prošt Elbert: Treba bi bilo še novih zavodov. Ljudi treba poučiti, kako važna je skrb za zanemarjene otroke.

Dekan Arko: V Idriji se je dajala podpora tudi materam, ki so prav revne in niso mogle skrbeti za dovoljno hrano novorojenčkov. Kam oddajati otroke v redno vzgojo? Zato je vpliv duhovnikov lahko

velik, ako svetuje dobre družine. Spridene otroke, ki so nestalni in nepošteni, kam jih dejati? Najboljše: iz cele dežele naj sprejemajo take otroke salezijanci.

Dekan Koblar: Pozornosti treba, da dobimo zavodov, kamor bi mladino oddajali. Otroci naj se uče tudi kmetiškega dela. Salezijanci na Rakovniku se še niso tako uredili, da bi mogli večje število otrok sprejeti.

Ravnatelj Kovačič: Ko se dovrši vse novo poslopje, bo prostora za 300 dečkov. V septembru 1909. lahko sprejmemo vsaj 200 dečkov, ako dobimo zadostne podpore.

Dekan Arko: Radi bomo vsi podpirali delo salezijancev.

Prošt Elbert: Ordinariat ima svojega zastopnika in posamezni okraji zastopnika duhovnikov v okrajnih društvih. Ti morajo marljivo delovati.

Dekan Lavrenčič: O Kamniku nimam ničesar poročati, ker ni bilo še nobene seje. Kar se tiče splošnega, se je ozirati na razne dobe otroka zanemarjenca: a) nezakonske matere dajo svoje otroke v rejo manj vrednim ženskam; b) otroci od 2. do 6. leta, v predšolski dobi, zlasti otroci delavcev, potrebujejo varovalnic za otroke; c) šolska doba, sirote brez staršev in zanemarjena mladina v zavetišča. Sprideni otroci spadajo v poboljševalnice, ne v prisilne delavnice sedanjega načina. Zanikrnim staršem se otroci odvzamejo, to pravico mora imeti oblast, a dolžnost staršev, da za odvzete otroke nadalje skrb, mora ostati.

Kanonik Šiška: Društvo v Ljubljani najbolj zgledno deluje, ker njegova duša, c. kr. okr. sodnik Franc Milčinski, vsako priliko porabi, da pomaga. Vedno pa nastane vprašanje, kam poslati otroke. Menim, da za dogleđen čas zadostuje Rakovnik. Torej ne delati za manjše zboljševalnice na deželi. Zdaj bi bilo treba obrniti se na osrednjo vlado, da podpira salezijance. Ordinariat naj na inicijativo dekanskega shoda prosi za rečeno podporo.

Dekan Rihar: Pomanjkljivosti so zlasti v manjših krajih, kjer nova društva ne delujejo.

Prošt Elbert: Jaz bi stavil predlog, da bi se v Ljubljani osnoval osrednji odbor iz vseh društev na Kranjskem.

Kanonik Šiška: Na to se že dela. Poskrbimo torej za dobro zboljševalnico, pa bo krščanska in dobra vzgoja zagotovljena.

Kovačič se iskreno zahvali za predlog, naj bi ordinariat prosil za podporo.

Celsissimus: Glavna naloga je, da se otrokom preskrbi dobra vzgoja in da se zato dobé primerna sredstva, namreč dovolj denarja. Naj le

delujejo od vlade naravnana društva, toda iz poročil vidimo, da morajo vmes poseči in uradnim na pomoč priskočiti še privatna društva.

Kaj ne, ko bi imeli kako tako zares krščansko društvo? Mogli bi ga pa ustanoviti. Mislim na takoimenovano »serafiško delo ljubezni«. Ustanovil je to delo kapucin O. Ciprijan v Altöttingu na Bavarskem, kjer je še sedaj predsednik ondotnemu svetemu delu. Razširilo se je to delo po Nemškem. V Avstriji ga je pred štirimi leti ustanovil v Lincu škof Doppelbauer. To delo ima svoj list »Seraphischer Kinderfreund«. Že leta 1907. se je listič tiskal v 21.000 iztiskih, društvo pa je imelo 18.000 članov, ki so plačevali po 20 vinarjev mesečno, to je po 2 K 40 vin. na leto; več tisoč je tudi članov, ki plačujejo po 20 vinarjev na leto. Prvi dobivajo brezplačno listič, drugi pa kako sličico.

Društvo je že prvo leto vzelo v oskrbo 78 otrok in je potrošilo za nje 4886 K. V drugem društvenem letu je sprejelo iznova 165 otrok in je potrošilo za nje 8131 K; v tretjem letu mu je priraslo zopet 106 otrok; za vse je leta 1906. potrošilo 12.500 K.

Vidite, kako je to serafiško delo ljubezni lepo zasnovano, koliko dobi denarja, da more ondi poskrbeti za zapuščene otroke, katere dá v oskrbo zavodom ali pa družinam. Družabniki bi nadzorovali vzgojo po družinah in bi tudi sprejemali otroke od državnih društev.

Mislim, da bi se to društvo moglo pri nas ustanoviti brez velikega truda. Morda bi uredili prispevke za redne ude po 1 K na leto, za izredne po 20 vinarjev na leto. Marijine kongregacije bi v ta namen veliko dobrega storile in bi mogle vsaka v svoji župniji vzeti delo v roke; pridružiti bi se mogla izobraževalna društva.

Poskrbel bom, da dobim v roke pravila in se poučim o vsej organizaciji. Ako jo pri nas vpeljemo, mogli bomo po teh društvih otrokom poskrbeti za krščansko vzgojo; mogli bi z denarjem vsaj polagoma kak zavod ustanoviti, posebno pa že obstoječe razširiti in jim izdatno pomagati.

To je moja misel. Upam, da je ne boste kar naravnost odbili. Priprave za izpeljavo bom začel kmalu; izpeljal bom pa zadevo po zimi, ko izvršim nujna in težka dela, določena za letos.

Med tem pa prosim, da bi na to nalogo našega poklica posebno pazili. Priporočam, da se pri svojih mesečnih shodih razgovarjate, kako v posameznih krajih delujejo varuhi, kako sirotinski svéti in pa društva za varstvo otrok in za mladinsko oskrbo; da se razgovarjate, kako bi se še več dalo storiti za neumrjoče duše.

III.

Ko je bila obravnava II. vprašanja končana, pravi Celsissimus:

Tretje vprašanje se glasi: »Katere pomanjkljivosti so pri nadaljevalnih in obrtnih šolah?«

Najpoprej se moram izpovedati, da vprašanja nisem dobro zastavil. Mislim sem na obrtno-nadaljevalne in na ponavljavne šole. Za poročevalca o obrtno-nadaljevalnih šolah sem naprosil g. dekana Lavrenčiča. Ko sem napako spoznal, sem za poročevalca o ponavljavnih šolah pred nekoliko dnevi naprosil g. dekana in kanonika Novaka.

O teh šolah sem slišal prav mnogo pritožb. Posebno o obrtno-nadaljevalnih šolah, na katerih se je pouk v krščanskem nauku izključil in se je za pouk iz drugih predmetov odbral tak čas, da otroci ne morejo izpolnjevati svojih nedeljskih dolžnosti. Vsekako bomo morali v tem oziru storiti kak odločen skupen korak na deželno vlado in na deželni šolski svet.

Ravno o teh šolah so se zadnji čas posvetovali tudi učitelji in šolske oblasti. O ponavljavnih šolah je velikega tedna razpravljala naša učiteljska »Slomšekova zveza«. Pri obrtnih šolah se bo uvedel za Ljubljano nov red. Popolno se bodo preosnovale tako, da bo ena splošna obrtna šola in tri strokovne; vse bodo imele skupno 20 razredov. Urediti bo pri tem zadevo glede poučevanja veronauka.

V obrtno-nadaljevalnih šolah na deželi se pa menda še nič ni izpremenilo. Je pa teh šol 18 ali 19. Seveda, nas se tiče veronauk in pa skrb, da otroci posvečujejo nedeljo, kakor zapoveduje Bog.

Po tem uvodu prosim najpoprej gosp. dekana Lavrenčiča za referat. Dekan Lavrenčič:

Katere pomanjkljivosti so pri nadaljevalnih in obrtnih šolah? Ali bi se moglo kaj popraviti?

Odgovor na oboje vprašanje zahteva, da najprej izpregovorim kratko o namenu, upravi in učnem načrtu obrtno-nadaljevalnih šol, in sicer v smislu in na podlagi odlokov, oziroma izvrševalnih določb in naredb naučnega ministrstva, posebno onih z dné 24. februarja 1883, št. 3674, z dné 5. aprila 1883, št. 6495 in z dné 17. marca 1903, št. 41.575 ex 1902 ter nekaterih zakonitih določb obrtnega reda.

Namen obrtno-nadaljevalnim šolam je, poučevati obrtne vajence, oziroma tudi pomočnike teoretično in kolikor je mogoče praktično v onih umetno-obrtnih, tehniških in komercialnih strokah, ki jim zamorejo koristiti pri izvrševanju njihovega poklica in pripomoči k boljšemu zaslužku.

Obrtno-nadaljevalne šole sestojé iz pripravljavnega tečaja, prvega in drugega, kjer so v to sposobni učitelji, tudi tretjega razreda.

Dokler se obrtno-nadaljevalne šole zakonito ne uravnajo, jih podpira naučno ministrstvo, — toda le z doneskom, ki pokriva največ tretjino šolskih potrebščin.

Petina ali vsaj desetina državne podpore je uporabiti za nabavo učil, katera so vpisati v šolski inventar kot lastnina naučnega ministrstva.

Vrhovno vodstvo in strokovno nadzorstvo obrtno-nadaljevalnih šol izvršuje ministrstvo po svojih komisarijih, ki so navadno direktorji in strokovni profesorji c. kr. državnih obrtnih šol. Krajevno vodi in nadzoruje šolo šolski odbor, v katerem je po en zastopnik občine, navadno župan kot predsednik, naučnega ministrstva, deželnega odbora, trgovske in obrtne zbornice ter obrtne zadruga, oziroma obrtnikov. V odbor pošilja svojega zastopnika tudi vsaka druga korporacija, ki plačuje najmanj 200 K vsakoletno za vzdrževanje šole. Poleg predsednika, ki je župan, se izvoli podpredsednik in blagajnik. Voditelj obrtno-nadaljevalne šole, ako ni imenovan ali izvoljen v odbor, se udeležuje odborovih sej s posvetovalnim glasom.

Učitelje imenuje na predlog šolskega voditelja odbor v prvi vrsti one, ki so tehniško, umetno-obrtniško in komercialno izobraženi, v drugi vrsti pa one učitelje, ki so obiskovali v to svrhu ferijalni tečaj. Učitelje, katere smatra c. kr. strokovni nadzornik za pouk sposobne, potrdi ministrstvo. Učitelji dobivajo za pouk primerno remuneracijo.

V šolo se sprejemajo vajenci v zadnjem tednu pred pričetkom šolskega leta. Zahteva se, da je vajenec zadostil zakonitim dolžnostim ljudske šole, da zna brati, pisati, računati, oziroma mora napraviti v teh predmetih sprejemno izkušnjo. Vajenci, kateri niso v glavnih predmetih ljudske šole dovolj poučeni, se sprejemajo v pripravljavni tečaj.

V šolo mora v smislu § 99b, odstavek 3 obrtnega reda, postavte z dné 23. februarja 1897 vsak vajenec dotičnega šolskega okoliša, ako ni obrtne nadaljevalne šole izvršil ali si drugim potom prilastil izobrazbe, primerne namenu te šole. Mojster je dolžan tudi v delavnih urah vsled § 100 obrtnega reda pošiljati v šolo svoje učence in je šolski voditelj upravičen zahtevati pismeno ali ustmeno izjavo, da bo mojster redno pošiljal vajence v šolo. Oni mojster, ki ne bi redno pošiljal svojih učencev v šolo, se najprej opominja, potem posvari, ako se šola še nadalje zanemarja, se naznani šolskemu odboru, ki mojstra pismeno ali ustmeno pozove, naj učence v šolo pošilja; ako tudi to ne pomaga, se naznani zadeva c. kr. okrajnemu glavarstvu, ki je upravičeno, kaznovati zanikrnega mojstra vsled § 133a obrtnega reda z denarno globo najmanj 20 K. Če tudi denarna kazen ne izda, se vzame mojstru v smislu § 137 obrt.

reda pravica poučevati vajence, najprej za določen čas, ako se ne poboljša, za trajno; vselej se mora zaslišati prej zadruga, kateri mojster pripada. Mojster je tudi odgovoren za vedenje svojih učencev izvun delavnice in jih mora nadzirati na potu v šolo in iz šole. Po § 99b obrtnega reda je vajenec v očetovski oskrbi svojega mojstra v vsakem slučaju in še celo, ako stanuje pri svojih starših.

Ako pa vajenec kljubuje svojemu mojstru in po lastni krivdi šolo zanemarja, naznani šolski odbor zadevo obrtni oblasti, ki je upravičena v smislu § 99b čas obrtnega pouka podaljšati, toda največ za eno leto. Hkrati zamore mojster učno pogodbo razveljaviti in odpustiti zanikrnega vajenca. Seveda s tem preneha šolska dolžnost vsled § 101 obrtnega reda.

Obrtni pomočniki niso vezani obiskovati nadaljevalne in obrtne šole, dočim so njihovi gospodarji v smislu § 75 obrtnega reda in odloka trgovskega ministrstva z dné 16. decembra 1903, št. 55.092. dolžni dajati jim prosto za šolo tudi v delavnih urah, ako niso pomočniki 18. leta že prekoračili.

Šolsko leto se pričinja navadno s prvim oktobrom in se konča zadnjo nedeljo v aprilu. Poučuje se ob nedeljah od 8. do 12. ure dopoldne in dvakrat v tednu zvečer od 6. do 8. ure. Ob praznikih ni več šole, kar je to prepovedalo c. kr. ministrstvo javnih del z odlokom dné 5. februarja 1909 št.

naj je že praznik med tednom ali v nedeljo.

Normalni učni načrt razdeljuje v smislu odredbe naučnega ministrstva z dné 17. marca 1903, št. 41.575 ex 1902 pouk tako, da se podučuje v pripravljavnem tečaju čitanje dve, pisanje eno, računstvo dve in risanje dve uri, skupno sedem ur v tednu. V prvem razredu je elementarno prostoročno in geometriško risanje štiri, obrtno spisje dve in obrtno računstvo dve ure, skupaj tedensko osem ur. V drugem razredu se poučuje strokovno risanje štiri ure, obrtno spisje eno ter obrtno računstvo in knjigovodstvo tri ure, skupaj osem ur v tednu. Kjer je tretji razred, se poučuje tedensko deset ur. — Ta načrt se ravna po krajevnih razmerah vendar tako, da je v vsakem razredu najmanj šest ur pouka v tednu, sicer se učni smoter ne more doseči.

Kakor razvidno, niso učenci ločeni v posamnih razredih po obrti, ker so to elementarne obrtne šole, samo v višjem razredu imajo učenci pri strokovnem risanju ločen, dotični obrti primeren pouk. Strogo po obrti so ločeni učenci v obrtnih, strokovnih šolah, kjer se uče za to ali ono določeno obrt.

Ob sklepu šolskega leta dobi vsak učenec o vedenju, pridnosti, šolskem obisku in o uspehih v posameznih predmetih, izkaz, spričevalo pa, ko dovrši obrtno-nadaljevalno šolo. Koncem vsakega leta

je zapovedana razstava o dovršenih nalogah in izdelkih učencev. Pravila ali učni načrt se izpremenile z dovoljenjem naučnega ministrstva.

Preidem k vprašanju: »Katere pomanjkljivosti so pri obrtno-nadaljevalnih šolah?« in odgovarjam sporedno pri posamni pomanjkljivosti tudi na vprašanje: »Ali bi se moglo kaj popraviti?«

Največja pomanjkljivost, ki zadeva Cerkev in duhovnika je, da v normalnem učnem načrtu zaman iščemo verskega pouka. — In vendar prav v tej nevarni dobi 14 do 18 let potrebuje mladenič, kakor nikdar, modrega in krepkega duhovnega vodstva. Stopil je iz ljudske šole med svet, kjer preži nanj toliko sovražnikov krščanskega naziranja in verskega življenja. Pa tudi v notranjosti mladeniča vse kipi in vre, strasti se oglašajo, požejivost raste, razburja se domišljija. Vsem tem zunanjim in notranjim sovražnim silam zamore kljubovati, jih zmagovati in rešiti mladeniče poleg zunanjih dobrih vplivov najbolj ona notranja moč, ki pamet razsvetljuje, srce blaži, voljo krepí, osebno čutnost zatira, bojazljivost in mehkužnost odganja, to je — verska misel, versko prepričanje. Ona prevzema in obsega človeka v njegovih globinah, podeljuje mu najblažjih, najlepših in najbolj vzvišenih motivov za vse njegovo mišljenje in hotenje, katero se na zunaj pojavlja v krepostnem življenju, vsestranski gotovosti, neizprosni odločnosti ali kratko v kremenitem in plemenitem krščanskem značaju. Verska misel, versko prepričanje za vse slučaje v življenju najkrepkejša opora je pa plod verskega pouka, krščanske vzgoje; — zato hočemo, da se v naših nadaljevalnih in obrtnih šolah krščanski nauk poučuje in verske vaje marljivo in skrbno goje. Šolski odbori so že marsikje, ne oziraje se na normalni učni načrt, sprejeli v krajevni učni načrt verski pouk. Kjer se pa še ni, naj se poizkusi in opozori na § 114 b obrtnega reda, ki izrečno zahteva versko-nravno vzgojo vajencev, torej logično verski pouk, ker brez njega je versko-moralna vzgoja nemogoča. Laglje se bode to doseglo tam, kjer je morda dušni pastir v šolskem odboru, naj si je kot zastopnik ministrstva ali, kar je pri nas sedaj lahko mogoče, kot zastopnik deželnega odbora. Vsekakor pa naj o uravnavi obrtno-nadaljevalnih šol cerkev dobi v šolskem odboru svojega zastopnika, ker mora imeti vendar vplivno besedo na odločilnem mestu, ko se gre za versko-nravno vzgojo njenih članov v tako nevarnih letih.

Nadaljna pomanjkljivost je, da se poučuje na teh šolah ob nedeljah dopoldne od 8. do 12. ure, kakor med tednom zvečer od 6. do 8. ure. — Nedelja je Gospodov dan in čas počitka, zato je prav obžalovati, da je zaukazana ob nedejnih šola in še celo v onih urah, ko se zbirajo župljani k glavni

službi božji. V koliko spodtiko je to starim in mladim, vedo zlasti oni gospodje z dežele, kjer se ob nedejnih malo korakov od cerkve med službo božjo poučuje v šoli in tako ovira izpolnjevanje tretje božje in druge cerkvene zapovedi. Ni čudno, da so mnogi vajenci do cerkve vedno hladnejši, mlačni do božje službe in krščanskih dolžnosti, da postanejo versko indiferentni in da se, ko dorastejo, prištejajo večinomoma brezverskim social-demokratom, kjerkoli so ti organizirani. — Priznam, da je naučno ministrstvo dné 23. maja 1888, št. 10.400 šolskim vodstvom ukazalo, naj se vajencem omogoči udeležiti se božje službe, kjer je pouk ob nedeljah od 8. do 12. ure dopoldne. Pa vprašam, kedaj in kako? Vsled postave z dné 27. maja 1885 in 16. januarja 1895 je odmerjen produktivnim stanovom nedeljski počitek najkasneje od 6. ure v nedeljo zjutraj do 6. ure v ponedeljek zjutraj. Komu pa ni znano, da delajo mojstri, posebno krojači in čevljarji v soboto pozno v noč in še celo do nedelje zjutraj, ker je delo nujno. In prav vajenci delavnico zadnji ostavijo, komaj čakajo zaspani in izmučeni, da se vležejo, ako jih ravno mojster ne pošlje z dovršenim delom po hišah. Ne trdim splošno. So mojstri dobro krščanski, ki skrbje, da mora vajenec v cerkev, pa tudi nekaterim mladeničem vest ne dopušča, da bi bili v nedeljo brez sv. maše. Toda velevažno je vprašanje, ako so razpoloženi za sv. opravilo? niso mar zaspani in utrujeni pri sv. maši le s telesom? In kako naj poslušajo s pridom božjo besedo? Upravičeno torej trdim, da zgornji ministrjalni odlok ne more imeti praktične veljave, da je vajencem fizično zelo težavno in moralično skoro nemogoče z zbranim duhom zadostiti do osme ure krščanski dolžnosti. Prikladna je za vajenca poznejša in glavna božja služba, katere naj bi se redno udeleževali. Pouk bi se razdelil pred in po sv. opravilu, najboljše pa, ako se prestavi na delavnik. Vsled odloka naučnega ministrstva z dné 23. maja 1888 je v nedeljo popoldne pouk prepovedan, češ, učitelj in učenec morata imeti tudi svojo nedeljo. In ker se prične nedelja že zjutraj, deležna bi bila učitelj in učenec celodnevne nedeljskega počitka in bi prav lahko kot katoliška kristjana poskrbela za svojo dušo. Vajenec naj bi se pod nadzorstvom svojega mojstra udeleževal redno dopoldanske in popoldanske božje službe, pod vodstvom skrbnega dušnega pastirja, če le mogoče kot Marijin sin, še drugih cerkvenih pobožnosti. Po litanijah naj bi vajenec dobil v izobraževalnem društvu in telovadnem odseku zavetišče, pouk in razvedrilo, ne pozno v noč; zvečer po večerni molitvi naj bi šel kmalu k počitku. Tako bi preživel nedeljo v strahu božjem in se okrepčal na duši in telesu; v ponedeljek zjutraj bi vstal zdrav in šel vesel na delo.

Neumesten je tudi pouk med tednom zvečer od 6. do 8. ure dvakrat v tednu. Vajenec, ki je od ranega jutra v delo vprežen, deset in še več ur, kako naj je sposoben za pouk v večernih urah. Nima tudi časa, da bi se za šolo količkaj pripravil; navadno hiti kar iz delavnice naravnost v šolo z običajnim predpasnikom in zamazan — seveda v razposajeno razvedrilo sebi in tovarišem. Na poti iz šole pa se v nočni uri razlega vrišč in vpitje vajencev ter neredko se godé med njimi nerodnosti, ki presedajo občinstvu in mojstrom. V Kamniku n. pr. so letos mojstri prav radi privolili, da se je opustila večerna šola in predstavil pouk na četrtek od 8. do 12. ure dopoldne. Dodal naj bi se še popoldan mesto nedelje in pomanjkljivost glede časa pouka bi bila v pedagoškem in didaktičkem oziru prav ugodno poravnana. — Minule bi opravičene pritožbe o nedeljskem in večernem pouku, tudi vajenci bi se pouka z veseljem in večjim uspehom poprijeli, ker bi že naprej vedeli. Četrtek je za šolo naš. Prvo uro dopoldne od 8. do 9. naj bi se poučeval krščanski nauk.

Ko je bilo poročilo prebrano, je Celsissimus otvoril razgovor o predmetu.

Dekan Koblar: V Kranju smo imeli 25 let verouk na tej šoli, zdaj je odpravljen, ker ni v splošnem učnem redu. Dokler se razmere ne izpremenijo, naj se verouk in verska vzgoja nadomesti v mladeniških izobraževalnih društvih in v telovadnih odsekih.

Dekan Arko: Na logarski šoli v Idriji imamo po eno uro veronauka na teden. Zahtevati je, da dečki že opravijo nauk za sv. zakramente, preden postanejo vajenci.

Dekan Rihar: Nujna potreba je, da se ima tudi vpogled glede vajencev pri obrtnikih doma, kakšna je vzgoja in kakšno življenje.

Predloga: 1. Deželni zbor naj sklene postaviti za ureditev obrtno-nadaljevalnih šol. — 2. Ordinariat naj poskrbi, da se sprejme verouk v učni načrt in da ne bo cel predpoldan ob nedeljah pouka.

Celsissimus: »Obravnava o obrtno-nadaljevalnih šolah je torej sklenjena. Preidimo na razpravo o ponavljalnih šolah. Gospoda kanonika dekana Novaka prosim, da poroča.«

Dekan Novak bere:

Katere pomanjkljivosti so pri ponavljalnih šolah, in kako bi se mogle popraviti?

Šolska obveznost traja po avstrijskem državnem šolskem zakonu od šestega do izpolnjenega štirinajstega leta. Da bi se pa deloma kmetovalcu olajšalo breme osemletne šolske obveznosti, deloma,

da bi se dala na ta način prilika, da si otroci, izstopivši iz vsakdanje šole, pridobijene nauke utrdé in izpopolnijo, se je na Kranjskem ustanovila ponavljalna šola z zakonom z dne 28. februarja 1874, dež. zak. št. 6., ki določa, da se morejo zlasti na deželi otroci po izpolnjenem 12. letu in po šestem šolskem letu izločiti iz vsakdanje šole ter do 14. leta poučevati, in sicer dečki vsak teden najmanj po 4 ure, deklice po 2 uri. Dolgoletna skušnja je pa privedla šolsko oblast do prepričanja, da ponavljalna šola dosega svoj namen le prav malo. Zato se je že leta 1899. c. kr. deželni šolski svet obrnil do krajnih šolskih svetov z vprašanjem: »Ali bi ne kazalo popolnoma odpraviti ponavljalnih šol ter mesto njih podaljšati vsakdanji šolski pouk do izpolnjenega trinajstega leta in uvesti posebne prostovoljne izobraževalne tečaje za učence, ki so že prebili šolsko dobo.«

Kakor se je pa svetna šolska oblast prepričala glede svetnih predmetov, da ponavljalna šola dosega svojega namena, istotako moramo tudi glede verouka reči, da nima onih uspehov, kakoršnih bi bilo želeti. Kaj je temu vzrok? Katere so pomanjkljivosti, ki povzročajo te neuspehe?

Prva pomanjkljivost je gotovo, da so v ponavljalni šoli učenci zelo različnega znanja in iz različnih razredov. Ker po izpolnjenem 12. letu, po šestem šolskem letu, učenec nekako avtomatično prestopi v ponavljalno šolo, je pač očitno, da pridejo tako v ponavljalno šolo otroci iz četrtega ali tretjega ali celo drugega razreda ali oddelka. Eni so se učili še-le malega, drugi srednjega katekizma. Po katerem katekizmu naj se ravna katehet? Ako hoče v tem kratkem času, ki mu je odmerjen, ponoviti ves katekizem, pride na vsako uro precejšen oddelek. Ako se drži srednjega katekizma, mu ne morejo slediti tisti, ki so se prej učili malega, drugi pa, ki so se učili srednjega, se pa zanašajo, saj to že znamo. Da je tu kak enoten pouk naravnost nemogoč, nemogoče tudi skupno ponavljanje, je pač samo po sebi razvidno. Ker pa tega ni, ker se vrhu tega pri tako malem številu ur še nekako cepijo moči, ker se je treba ozirati na posamezne učence, različne po znanju, pač ni čuda, da so uspehi le malenkostni.

Poleg tega je pa tudi že ponavljanje samo na sebi velika pomanjkljivost te šole. Res je sicer, da je »repetitio mater studiorum«, toda le do gotove meje. Prepogosto ponavljanje pa nekako mori duha, mu odvzame vse veselje do dotične stvari, ki se neprenehoma ponavlja.

Kako bi se mogle torej odpraviti te pomanjkljivosti? Ali naj se ponavljalna šola, kakor je sedaj, odpravi, in s čim naj se nadomesti, o tem mi po danem vprašanju ni govoriti, temveč le o pomanjk-

ljivosti pri sedanji ponavljalni šoli, katera naj bi se preustrojila na sedeči način:

V ponavljalno šolo naj se spuščajo le otroci, ki so povoljno dovršili najvišji oddelek šole v dotičnem kraju. Vsi drugi, ki bi ne ustregli tej zahtevi, naj bi obiskovali vsakdanjo šolo.

1. Na ta način bi se doseglo dvoje: a) v ponavljalni šoli bi bilo mogoče z uspehom ponavljati verouk, ker bi obiskovalci te šole res že znali katekizem, in b) bi bilo ravno to, da bi mogli le tisti prestopiti v ponavljalno šolo, ki bi s povoljnim uspehom dokončali najvišji oddelek, nekaka vnema za otroke, da bi se pridneje učili, vnema pa tudi za starše, ki potrebujejo otroke pri domačem delu, da bi bolj skrbeli za otroke, da bi ustregli šolskim zahtevam.

2. V ponavljalnih šolah naj bi se sploh odpravilo duhomorno ponavljanje, ki otroku jemlje veselje in zanimanje za predmet. Da bo ponavljalna šola imela lepe uspehe, mora gojiti zanimanje in ljubezen za predmet, — tega pa ne doseže s ponavljanjem, pač pa z napredovanjem, nadaljevanjem. Gojiti bi se pač morala pred vsem dandanašnji tako potrebna apologetika, seveda v obsegu, primernem tem otrokom. — Zlasti bi pa morala biti ponavljalna šola nekako praktičen kurz krščanskega nauka. Dasi mora katehet že v vsakdanji šoli vaditi otroke, da vporabljajo v praktičnem življenju to, kar so si pri pouku prisvojili, vendar bi se moralo to zgoditi še v veliko večji meri v ponavljalni šoli. Ker tu lahko kolkortoliko odpade razlaga katekizma, se čas porabi s tem, da se otrokom nekako v živih podobah, po življenjepisih iz svetne ali cerkvene zgodovine, iz življenja svetnikov kažejo čednosti, ki jih jim je treba v življenju izvrševati. Na ta način bi bila ponavljalna šola nekako bližnja priprava za življenje, v katero imajo ti otroci v kratkem vstopiti. Z ene strani utrjeni po umni apologetiki v verskih resnicah, z druge strani po živih zgledih vneti v ljubezni do lepega krščanskega življenja, bi bili otroci sposobni stopiti na bojišče tega življenja in ponavljalna šola bi bila na ta način šola krščansko-socialnega delovanja duhovnikovega.

Po prebranem referatu se otvori razgovor o vprašanju.

Prošt E l b e r t : Duhovniki se marsikje pritožujejo, da nimajo primernih ur.

Dekan A r k o : V teh šolah se lahko marsikaj doseže za nadaljnje krščansko mišljenje in življenje.

Dekan L a v r e n č i č : Največja napaka je pomanjkljivost enotnega učnega načrta za verouk. Prosim, da bi ordinariat poskrbel za načrt verouka v ponavljalnih šolah.

Dekan K o b l a r : Dokler je sedanja uredba, se splošno ne da mnogo doseči, pač pa v posameznih krajih.

Dekan N o v a k : Ponovim, ne duhomornega mehničnega ponavljanja, ampak novo tvarino v primerni obliki. Kakor naj bi bila ponavljalna šola gospodarska, oziroma gospodinska šola, tako tudi v verouku nadaljevanje.

P r e d l o g : Ordinariat se naprosi, da oskrbi normalen učni načrt za verouk v ponavljalni šoli.

IV.

Morebitni predlogi in nasveti.

1. O zavodu sv. Stanislava. O dohodkih in stroških za zavod poroča kanonik Kajdiž. Iz tega poročila bodi omenjeno, da so znašali leta 1908. prejemki 92.308 K 41 vin., stroški pa 56.242 K 90 vin.

Celsissimus doda poročilu kanonika Kajdiža:

Prispevki so redni in zares obilni. Svoje, če prav malo premoženje, so zapustili zavodu pokojni župniki Kukelj, Hladnik, Malovrh in gospodična Barborič; neko vsoto sta zapustila tudi župnika Brulec in Zupančič. Prosim vse gospode, da se zavoda spominjate. Zdi se mi prepotreben. Kolike nevarnosti prete dijakom po mestih! V zavodu gg. profesorji duhovniki za svetnimi na drugih srednjih šolah prav nič ne zaostajajo, marveč se s svojo vestno pripravo in praktično dosledno izpeljano metodo naravnost odlikujejo.

Zavod izdaja list »Mentor«, ki ima 1200 naročnikov, med njimi blizu 800 dijakov iz vseh slovenskih gimnazij. Pa dijaki v zavodu imajo tudi sami svoje lističe, da se vadijo, da se talenti najdejo in izobrazujejo in bodo kedaj v stanu bogatiti naše slovstvo.

Profesorji so vsi izprašani in imajo vse izpite, razen enega, ki bo zadnje izpite dovršil v juliju. V Gradcu študira slavistiko g. Anton Breznik. V Pragi je na slikarski akademiji g. Gašper Porenta, ki bo moral tam ostati še eno leto, da nauke dovrši. Na Dunaju je sedaj sedem akademikov.

Vzgoja je v zavodih še vedno popolnoma dobra. Gospodje prefekti se zares trudijo in se zavedajo važnosti svojega poklica. Sv. zakramente prejemajo dijaki prostovoljno večinoma vsak teden ali vsaj na 14 dni.

Letos in prihodnje leto se mora zavod dozidati. Načrti so napravljeni, dela so oddana, proračun je sestavljen in znaša 360.000 K. Na razpolago imam okoli 100.000 K.

2. Predlog Rafaelovega društva.

Da se propagira ideja prepotrebne »Družbe sv. Rafaela« in vzbudi zanimanje zanjo v prvi vrsti

med prečastito duhovščino in sploh med ljudstvom, je sklenil odbor v svoji zadnji seji prositi podpore v sledečem smislu:

a) Praznik sv. Rafaela, ki ga naši ljudje še ne poznajo, naj bi se bolj obhajal; zato naj se oznani vsako leto s prižnice.

b) Najmanj enkrat na leto, morda ravno o prazniku sv. Rafaela, naj bo v cerkvi govor o izseljevanju in njega nevarnostih.

c) Ob tej priliki, pa tudi drugikrat, in sicer opetovano, naj se opozarjajo verniki, da naj se vsak, kdor gre iz domačega kraja, oglasi pri domačem dušnem pastirju; in če gre količkaj daleč od doma, pred odhodom tudi opravi sv. zakramente. Duhovnik naj pri tem ljubeznivo opozori izseljenca na nevarnosti, ki mu preté na poti in v novem kraju, ter mu dá potreben pouk za ravnanje v novem kraju: da naj se oglasi ondi pri dušnem pastirju, naj vstopi v krščanska društva in družbe, naj prejema sv. zakramente, hodi tudi k pridigam, in kako naj ravna v tem oziru, če ne razume ondotnega jezika. Obenem naj mu dá primerne tiskovine ali priporočilne liste za na pot.

č) Tudi misijonarji naj pri vsakem misijonu govore o izseljevanju kot verski nevarnosti — morda v zvezi s pridigo o stanovitnosti.

d) V semenišču naj se pri »duhovnem pastirstvu« vstavi primeren oddelek o izseljevanju, Rafaelovi družbi in njenem delu.

3. Na nekatere stvari naj gospode dekane še opozorim:

a) Prav pogostokrat se dogodi, da novo nastavljen župnik ne pošlje o pravem času napovedi za kongruo, akoprav ga ordinariat pismeno na to opozori. Koliko sitnosti za ordinariat, koliko situosti in tudi izgube za dotičnega duhovnika. Prosim gg. dekane, da pri instalaciji gospode na to opozorite. Pogledajo naj opazko na koncu knjige: *Catalogus cleri*.

Opozorim, naj bi si ta »Catalogus« vendar vsak duhovnik omislil. Ordinariat ga dá natisniti toliko, da zadostuje za vse duhovnike. Ako ga ne kupijo, ima ordinariat izgubo. Priporočam tudi izredno zanimivi šematizem ljubljanske škofije leta 1788.; do sedaj se ga skoraj nič ni izpečalo.

Kot prilogo v »Škofijskem Listu« bote dobili zgodovino župnije Besnica. Ker pa izkušnja uči, da je boljše, ako se namesto prilog pošlje kar dotiskana knjiga, se je tako uredilo, da se bo knjiga v letu 1909. in 1910. dotiskala in naročnikom »Škofijskega Lista« poslala. Mislim, da bote s tem vsi zadovoljni.

b) Opozorim na pisarniško pravilo, da naj se v vlogah na ordinariat za vsak predmet napravi po-

sebna vloga. To zahteva tudi naša sinoda (*Syn. II.* pg. 135, »res diversi generis«).

c) Gospodje naj nikar ne zaostajajo s cerkvenimi računi. Zadnje čase so bile radi tega pri nekaterih gospodih take sitnosti, da sem sklenil prosivcem za druge župnije prošnje kar vrniti, ako ne bodo cerkveni računi popolnoma v redu. Naslednik naj pride v urejene odnošaje, ne pa v nered.

Ravnotako naročam, naj se nikdar kak cerkven dolg ne napravi, ako niso kompetentni faktorji prosili za dovolitev. O kolike sitnosti in kolike izgube bo imel eden gg. župnikov, ki je tako nepremišljeno napravil veliko dolga.

d) Kar se tiče duhovnikov v političnem in socialnem življenju, opozorim gospode na dotične skiepe prve sinode (*Synodus I.*, pg. 165—171).

e) Naj še to omenim, da sem začel izvrševati nalogo, katero sem sam sebi zadal v naši sinodi. Namenil sem se spisati knjižico za starše, kjer bi oni našli točno, podrobno navodilo, kako naj vzgajajo otroke telesno in dušno, da ostanejo zdravi in se oborože zoper nevarnost zabresti v nečiste grehe; nadalje posebno knjižico za dekleta, da bi še bolj spoznale, kako krasno je krščansko življenje, katere nevarnosti temu življenju preté, pa zakaj in kako se morajo ogibati teh nevarnosti in se bojevati zoper strasti, posebno zoper hudo poželenje. Ti dve knjižici sta v rokopisu dogotovljeni.

Knjižico za mladeniče sem zasnoval in deloma tudi že spisal. Dogotovil jo bom o binkoštih. Prvi del bo obsegal kratko apologijo, drugi pa bo razpravljal čednostno življenje mladeničev. Vse te tri knjige je bilo precej težko sestaviti; lahko bo pa sestaviti četrto knjigo za ženine in neveste, ki bo tudi jako drobna.

Natisnilo in založilo bo knjižice naše Tiskovno društvo. Prosim pa gospode dekane in župnike, da bi jih imeli v župnišču na razpolago in jih dotičnikom v roke dali. Knjižice ne bodo drage. Upam, da bodo mnogo koristile in bote gospodje imeli lepega gradiva za predavanje v izobraževalnih društvih. Posamezna poglavja namreč so zasnovana le v jedru in se morejo posamezne točke obsežno razvijati in razjasnjevati.

f) H koncu priporočam vsem stanovitno delo, da se izpopolnjujejo vse naše organizacije: cerkvene, gospodarske, izobraževalne in politične. Saj čitate, da sovrag ne miruje, ampak kuje vedno nove naklepe zoper naše ljudstvo. Zdi se mi, da mnogo svojega dela skušajo prikriti. Zato čujte in molite! Za zdaj Vam prav posebno položim na srce Kmečko zvezo, našega »Orla« in Marijine družbe. Tu Vas

čaka mnogo mnogo izredno lepega dela za Boga, za Cerkev in za naše ljudstvo. Truda se ne bojmo. Trud je sladak, trud še-le nekako visoko dvigne vse naše

življenje; trud, uspešen trud izbuja vedno novega poguma in nagiba na vedno novo delovanje. Geslo naše naj bo: molimo, delajmo in trpimo!

33.

Constitutio Apostolica SS. D. N. Pii div. prov. Papae X. de Romana Curia.

(Dalje.)

5. Secretariae brevium ad principes et epistolarum latinarum.

Duplex hoc officium sua munia, ut antea, servabit, latine scribendi acta Summi Pontificis.

In posterum vero in omnibus Apostolicis Litteris, sive a Cancellaria sive a Dataria expediendis, initium anni ducetur, non a die Incarnationis Dominicae, hoc est a die XXV mensis Martii, sed a Kalendis Ianuariis.

* * *

Itaque Congregationes, Tribunalia, Officia, quae diximus, posthac Romanam Curiam constituent, servata eorum quae ante Nostras has litteras exstabant, propria constitutione, nisi immutata fuerit secundum superius praescripta aut secundum legem ac normas sive generales sive speciales quae Constitutioni huic adiiciuntur.

Congregatio quae dicitur Reverendae fabricae S. Petri, in posterum unam sibi curandam habebit rem familiarem Basilicae Principis Apostolorum, servatis ad unguem in hac parte normis a Benedicto XIV statutis Const. Quanta curarum die XV mensis Novembris MDCCLI data.

Coetus studiis provehendis sive Sacrae Scripturae, sive historiae; Obulo S. Petri administrando; Fidei in Urbe praeservandae, permanent in statu quo ante.

Sublata Congregatione Visitationis Apostolicae Urbis, quae ipsius erant iura et munia, ad peculiarem Patrum Cardinalium coetum, penes urbis Vicariatum constituendum, deferimus.

In omnibus autem et singulis superius recensitis Congregationibus, Tribunalibus, Officiis hoc in primis solemne sit, ut nil grave et extraordinarium agatur, nisi a moderatoribus eorumdem Nobis Nostrisque pro tempore successoribus fuerit ante significatum.

Praeterea, sententiae quaevis, sive gratiae via, sive iustitiae, pontificia approbatione indigent, exceptis iis pro quibus eorumdem Officiorum, Tribunalium et Congregationum moderatoribus speciales facultates tributae sint, exceptisque semper sententiis tribunalis Sacrae Rotae et Signaturae Apostolicae de ipsarum competentia latis.

Huic Constitutioni accedunt leges propriae, ac normae tum generales tum particulares, quibus disciplina et modus tractandi negotia in Congregationibus, Tribunalibus, Officiis praestituntur; quas leges et normas ad unguem ab omnibus observari mandamus.

Atque haec valere quidem debent Apostolica Sede plena; vacuâ enim standum legibus et regulis in memorata Constitutione Vacante Sede Apostolica statutis.

Decernentes praesentes Litteras firmas, validas et efficaces semper esse ac fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri atque obtinere, et illis ad quos spectat aut pro tempore quomodolibet spectabit, in omnibus et per omnia plenissime suffragari, atque irritum esse et inane si secus super his a quoquam contigerit attentari. Non obstantibus Nostra et Cancellariae Apostolicae regula de iure quaesito non tollendo, aliisque Constitutionibus et ordinationibus Apostolicis, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuslibet etiam specialissima mentione dignis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae millesimo nongentesimo octavo, die festo Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, III Kal. Iulias, Pontificatus Nostri anno quinto.

A. Card. di Pietro

Pro-Datarius

R. Card. Merry del Val

a Secretis Status

Visa de Curia I. de Aquila e Vicecomitibus

Loco † Plumbi

Reg. in Secret. Brevium.

V Cugnonius

Lex Propria Sacrae Romanae Rotae et Signaturae Apostolicae.

Titulus I.

Sacra Romana Rota

Cap. I.

De constitutione Sacrae Romanae Rotae.

Can. 1.

§ 1. Sacra Romana Rota decem Praelatis constat a Romano Pontifice electis, qui Auditores vocantur.

§ 2. Hi sacerdotes esse debent, maturae aetatis, laurea doctorali saltem in theologia et iure canonico praediti, honestate vitae, prudentia, et iuris peritia praecleari.

§ 3. Cum aetatem septuaginta quinque annorum attigerint emeriti evadunt, et a munere iudicis cessant.

Can. 2.

§ 1. Sacra Rota Collegium constituit, cui praesidet Decanus, qui primus est inter pares.

§ 2. Auditores post Decanum ordine sedent ratione antiquioris nominationis, et in pari nominatione ratione antiquioris ordinationis ad sacerdotium, et in pari nominatione et ordinatione presbyterali, ratione aetatis.

§ 3. Vacante decanatu, in officium Decani ipso iure succedit qui primam sedem post Decanum obtinet.

Can. 3.

§ 1. Singuli Auditores, probante Rotali Collegio et accedente consensu Summi Pontificis, eligant sibi unum studii adiutorem, qui laurea doctorali iuris saltem canonici in publica universitate studiorum, vel facultate a Sancta Sede recognitis donatus sit, et religione vitaeque honestate praestet.

§ 2. Adiutor in suo munere explendo de mandato sui Auditoris agere debet, et manet in officio ad eiusdem nutum.

Can. 4.

§ 1. Erunt insuper in Sacra Rota promotor iustitiae pro iuris et legis tutela, et defensor sacri vinculi matrimonii, professionis religiosae et sacrae ordinationis.

§ 2. Hi sacerdotes esse debent, laurea doctorali in theologia et in iure saltem canonico insigniti, maturae aetatis, et prudentia ac iuris peritia praestantes.

§ 3. Eligentur a Summo Pontifice, proponente Rotali Auditorum Collegio.

Can. 5.

§ 1. Constituentur etiam notarii, quot necessarii sunt pro actibus Sacrae Rotae rogantis, qui praeterea actuarii et cancellarii munere in sacro tribunali fungentur.

§ 2. Duo saltem ex his erunt sacerdotes: et in

causis criminalibus clericorum vel religiosorum his dumtaxat reservatur notarii et actuarii munus.

§ 3. Omnes eligentur a Collegio Rotali ex concursu iuxta regulam pro ceteris Sanctae Sedis officiis datam: eorumque electio confirmanda erit a Summo Pontifice.

Can. 6.

§ 1. Unus vel duo laici maturae aetatis et probatae vitae constituentur pro custodia sedis et aulae Sacrae Rotae, qui, quoties necesse sit, cursorum et apparitorum officia praestabunt.

§ 2. Eligentur a Rotali Collegio cum suffragiorum numero absolute maiore.

Can. 7.

§ 1. Singuli Sacrae Rotae Auditores, post nominationem, ante quam iudicis officium suscipiant, coram universo Collegio, adstante uno ex notariis sacri tribunalis, qui actum rogabit, iusiurandum dabunt de officio rite et fideliter implendo.

§ 2. Idem iusiurandum dabunt singuli adiutores Auditorum, et tribunalis administri coram Sacrae Rotae Decano, adstante pariter uno ex notariis.

Can. 8.

In re criminali, in causis spiritualibus et in aliis, quando ex revelatione alicuius actus praeiudicium partibus obvenire potest, vel ab ipso tribunali secretum impositum fuit, Auditores, adiutores Auditorum et tribunalis administri tenentur ad secretum officii.

Can. 9.

§ 1. Auditores qui secretum violaverint, aut ex culpabili negligentia vel dolo grave litigantibus detrimentum attulerint, tenentur de damnis: et ad instantiam partis laesae, vel etiam ex officio, Signaturae Apostolicae iudicio a SSmo confirmato, puniri possunt.

§ 2. Tribunalis administri et adiutores Auditorum, qui similia egerint, pariter tenentur de damnis; et ad instantiam partis laesae, aut etiam ex officio, Rotalis Collegii iudicio, pro modo damni et culpae puniri possunt.

Can. 10.

§ 1. Declaratio fidelitatis exemplarium cum autographo a notariis fieri potest ad instantiam cuiuslibet petentis.

§ 2. Extrahere vero documenta ex archivio, illaque petentibus communicare, notarii non possunt nisi de mandato Praesidis turni, coram quo causa agitur, si ad effectum causae documentum postuletur: de mandato Decani, si aliquod documentum ob alium finem requiratur.

(Dalje prih.)

An parochus habeat ius exclusivum admittendi pueros ad primam Communionem.

Facti series. Praepositus generalis Scholarum Piarum a S. Sede declarari postulavit nihil obesse quominus proprii Religiosi possint in propriis ecclesiis vel sacellis solemniter pueros vel discipulos tam internos quam externos ad primam Communionem admittere. Nam, etiamsi a primordiis institutionis Ordinis ea fuisset constans praxis admittendi in propriis ecclesiis alumnos ad primam Communionem cum plausu proprii dioecesani et etiam parochi, nihilominus haud semel invenitur aliquis parochus vel etiam Episcopus, qui contradicat et adhuc prohibeat hanc solemnitatem. In Hispaniis insuper habetur Rituale proprium a S. C. Rituum approbatum ad ritum primae Communionis complendum ea solemnitate, aedificatione et spirituali fructu, quod iam traditionale habetur. — Haec quaestio proposita fuit dirimenda cum Consultoris voto.

Dubium. An et quomodo Clerici regulares Scholarum Piarum ius habeant admittendi ad primam Communionem alumnos tam internos quam externos suarum scholarum, in casu.

Resolutio. Emi Patres S. C. Episcoporum et Regularium in plenariis comitiis diei 14 Martii 1908 responderunt: Affirmative.¹

¹ Nemo profecto in dubium vocare potest ius parochorum quoad primam Communionem suorum parochianorum; agitur enim de iure quod nititur gravi obligatione qua tenentur parochi curandi vitam aeternam fidelium ipsorum curae commissorum non solum divini verbi praedicatione sed praeterea sacramentorum etiam administratione. Hinc Pius X litteris ad Emum Urbis Vicarium datis die 12 Ian. 1908 (Cfr. Acta S. Sedis, vol. 37, pag. 425) in memoriam revocat hanc parochorum obligationem atque Urbis parochis praescribit „che in tutti gli anni ed in ogni parrocchia sia fissato... il tempo per la istruzione ed insieme il giorno solenne per la prima Communionem, facendo precedere questo di da un esame, in cui i giovanetti dleno prova di essere convenientemente istruiti, e dalla preparazione di tre giorni sempre in par-

rocchia.“ At exinde argui nequit ius exclusivum parochorum admittendi pueros ad primam Communionem: nulla enim lex generalis Ecclesiae hoc ius illis contulit. Antiqui scriptores, quando loquantur de iuribus parochorum, inter haec nullimode recensent ius administrandi primam Communionem. Cfr. Reiffenstuel (Ius canonicum, lib. 3, tit. 29). Nonnisi circa medietatem saeculi elapsi loqui incoeptum est de hoc exclusivo iure parochorum uti habetur apud Bouix (De iure Regul., tom. 2, quaest. 12, pag. 210). Nunc vero non desunt doctores docentes hoc esse ius privativum parochorum, e. gr. Berardi (Theol. part. seu de parochia, n. 758), et magis absolute Sebastianelli (Prael. iuris can., de personis, n. 277); sed generatim doctores qui post medietatem saeculi elapsi scripserunt vel nulli modo loquuntur de hoc iure exclusivo parochorum vel hoc ius admittunt multis limitibus circumscriptum. Sunt etiam doctores qui tradunt hoc ius exclusivum parochorum esse de iure particulari seu consuetudine vel statutis synodalibus in aliqua regione inductum: ita Brabandère (Compendium iuris can., tom. 1, n. 471), Bargillat (Prael. iuris can., n. 922), Wernz (Ius Decret., tom. 2, n. 830), Card. Gasparri (De SS. Eucharistia, n. 1073), Piat (Prael. iuris Regul., tom. 2, part. 5, cap. 2, quaest. 8) et Bouix (loc. cit.). Caeterum Catechismus romanus tradit: „Qua vero aetate pueris sacra mysteria danda sint, nemo melius constituere potest quam pater et sacerdos cui illi confitentur peccata,“ ubi nec mentio fit de parochia. Congruenter S. C. Concilii die 15 Martii 1851 reformavit quemdam articulum Concilii provincialis Rothomagensis hoc modo: „Nemo ad sacramentum Eucharistiae prima vice suscipiendum admittitur, qui nondum huius sacramenti cognitionem et gustum habeat, iudicio praesertim parochi ac sacerdotis, cui peccata puer confitetur.“ Idem habetur ex Concilio Latino Americano, quod n. 258 statuit: „Qua vero aetate pueris Sacra danda sint, nemo melius constituere potest quam pater et sacerdos cui confitetur peccata, ad illum enim pertinet explorare et a pueris percunctari an huius admirabilis sacramenti cognitionem aliquam acceperint.“ Cfr. Benedictus XIV (de Syn. dioec., lib. 7, cap. 11, n. 2), et supra citatae litterae Pii X ad Emum Urbis Vicarium. Hinc infertur nedum non esse ius exclusivum parochorum admittendi pueros ad primam Communionem, verum etiam haud esse exclusivum parochorum ferre iudicium de idoneitate pueri ad suscipiendam primam Communionem. Nihilominus in praxi standum est locali consuetudini a legitima auctoritate approbatae, salvis tamen exemptionibus ac privilegiis quae S. Sedes concessit Ordinibus religiosis aliisque collegiis ad iuventutis institutionem destinatis, uti in casu de quo agitur.

Urbis et orbis.

Conceditur anticipatio confessionis pro indulgentiis lucrandis.

Quo christifideles Indulgentiarum thesauro facilius fruerentur, haec S. Congregatio Indulgentiis Sacrisque Reliquiis praeposita, decreto diei 9 Decembris 1763 cunctis fidelibus, quibus laudabilis est consuetudo accedendi semel in hebdomada ad poenitentiae Sacramentum, iam indultum concessit, vi cuius omnes indulgentias acquirerent per ipsam hebdomadam occurrentes

absque alia peccatorum confessione quae ceteroquin ad eas lucrandas foret necessaria. Huiusmodi vero indultum pro aliquibus regionibus, attentata confessariorum inopia, etiam ad sacramentalem confessionem infra duas hebdomadas peractam extensum fuit. Insuper alio decreto sub die 6 Octobris 1870 provisum est, ut ad confessionem et S. Synaxim quisque accedere posset

die, qui illum immediate praecedit, pro quo aliqua Indulgentia sive ratione festivitatis, sive alia quacumque ex causa fuerit concessa.

Experientia tamen compertum est hisce indultis haud satis consultum, quando agitur de iis indulgentiis lucrands, quae aliquibus festivitibus extraordinariis sunt adnexae, vel de iis, quas toties quoties eadem die acquiri datum est. Tunc enim ingens fit fidelium concursus ad sacramenta suscipienda, ita ut eorum pio desiderio multis in locis vix satisfieri posset, nisi confessio praescripta paulo anticipetur ab iis, qui qualibet hebdomada confiteri non solent, neque possunt.

Quapropter SSmo Domino Nostro Pio PP. X preces sunt exhibitae, ut desuper his de Apostolica benignitate providere dignaretur, indulgendo ut confessio peragenda ad lucranda indulgentiam, si haec pluries eadem die sit concessa, tribus diebus immediate praecedentibus, sin vero semel in die sit concessa, duobus tantum integris diebus anticipari queat.¹

Et Beatissimus Pater, in audientia habita ab infra-scripto Card. Praefecto, die 11 Martii 1908, summopere exoptans maiori spirituali bono christifidelium prospicere, expositis precibus clementer annuere dignatus est, ita tamen ut praeter communionem pridie diei, cui est adnexa indulgentia, permissam, in adimplendis ceteris operibus iniunctis regula generalis, circa modum et tempus in concessionibus praescriptum, servetur. Praesenti in perpetuum valituro. Contrariis non obstantibus quibuscumque,

Datum Romae, e Secretaria eiusdem S. Congregationis, die 11 Martii 1908.

S. Card. Cretoni, Praefectus.

† **D. Panici, Archiep. Laodicen,** Secretarius.

¹ Huius generis particulares concessionem ab eadem S. C. iam alias factae sunt, ex gr. rescripto diei 28 Ang. 1907 indultum fuit ut pro lucranda indulgentia plenaria in fine concionum Quadragesimae, Adventus, Missionum et exercitiorum spiritualium concedi solita, sufficiat confessio infra ultimos quinque dies peracta.

36.

Utrum usus celebrandi super altaribus, quorum mensa ex pluribus lapidibus constat continuari possit.

R. mus D. nus Franciscus Isola, Episcopus Concordien., in visitatione pastorali reperit quaedam altaria consecrata uti fixa, quorum mensa ex pluribus lapidibus simul iunctis constat, aliqua vero similia cum mensa item ex pluribus partibus composita, sed in cuius medio extat lapis quadratus in quo reconditae sunt sacrae reliquiae, vulgo pietra sacra; alia demum consecrata uti fixa quorum mensa in medio nititur super basi ex muro, vel ex coctis lateribus quae in centro continent sacras reliquias. Quare idem R. mus Episcopus a Sacra Rituum Congregatione reverenter exposulavit:

An continuari possit usus celebrandi super dictis altaribus?

Et sacra Rituum Congregatio, ad relationem subscripti secretarii, exquisito Commissionis liturgicae suffragio, re sedulo perpensa ita rescribendum censuit.

I. Quoad altaria priora pro gratia sanationis dummodo sepulchrum sit integrum ex lapide.

II. Quoad altaria secundo loco descripta Orator acquiescat.

III. Quoad postrema, infra tempus iudicio ipsius Episcopi determinandum eadem ad normam iuris reducantur, vel per parvum lapidem consecratum, vel (si nullum in ecclesia consecrata sit altare fixum), per totius mensae cum stipitibus consecrationem. Atque ita rescripsit, declaravit atque indulsit. Die 13 Novembris 1908.

S. Card. Cretoni,
Praefectus.

† **D. Panici, Archiep. Laodicen.,**
Secretarius.

37.

An vi consuetudinis sacerdotum cadavera casula vel planeta nigri coloris induere liceat.

E. mus et R. mus D. nus Cardinalis Iosephus M. de Herrera y de la Iglesia a Sacrorum Rituum Congregatione sequentis dubii resolutionem reverenter expetivit, nimirum:

Quum in Rituali Romano, tit. VI, „De Exequiis“ sub num. 11 haec legantur: „Sacerdos quidem super talarem vestem, amictu, alba, cingulo, manipulo, stola et casula, seu planeta violacea sit indutus“ quumque

ex consuetudine generali vigente in Archidiocesi Compostellana, cadavera sacerdotum induantur planeta seu casula nigri coloris, quaerit: An vi consuetudinis liceat cadavera sacerdotum induere casula vel planeta nigri coloris?

Et Deus etc. . .

Sacra Rituum Congregatio, ad relationem subscripti Secretarii, audito Commissionis liturgicae suffragio, re

sedulo perpensa, proposito dubio ita respondendum censuit: Affirmative, attenta praesertim consuetudine et Rubrica Ritualis Romani, quae praescribens paramenta violacea, in casu non excludit nigra. Atque ita rescipit die 20 Novembris 1908.

S. Card. Cretoni, Praefectus.

† D. Panici, Archiep. Laodicen, Secretarius.

38.

Conceditur indulgentia anulum Cardinalium et Episcoporum deosculantibus.

Die 18 Martii 1909.

SSmus D. N. D. Pius divina providentia PP. X, in audientia R, P. D. Adessori S. Officii impertita, universis christifidelibus, corde saltem contrito ac devote, anulum EE. PP. Cardinalium vel RR. PP. Archiepiscoporum et Episcoporum deosculantibus, indulgentiam quinquaginta dierum, defunctis quoque, adplicabilem,

benique concessit. Praesenti in perpetuum valituro, absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

L. † S.

Aloisius Can. Giambene,
Substitutus pro Indulgentiis.

39.

Sprejem v gluhoemnico v Ljubljani.

V smislu dopisa c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 17. aprila t. l., št. 7628, se čč. gg. dušnim pastirjem naroča, naj s prižnice opozore vernike na sledeči razglas:

Št. 7628.

Razglas.

Na ustanovnem zavodu za gluhoeme v Ljubljani se bodo s pričetkom šolskega leta 1909/1910 nanovo sprejemali gluhoemi šoloobvezni otroci na prošnjo roditeljev ali njih namestnikov.

Pogoji za pripust k pouku, oziroma za sprejem v zavod so:

1. Gluhoemost ali takšna stopinja naglušnosti, da se dotičnik s posluhom ne more naučiti glasovnega jezika;

2. izpolnjeno 7. in ne še prekoračeno 12. leto življenja in

3. primerna telesna zmožnost in sposobnost za izobraževanje.

Od sprejetja so brezpogojno izključeni bebasti, slaboumni in božjastni otroci, kakor tudi otroci, ki imajo nalezljive bolezni in druge telesne hibe. Ravnotako se ne morejo sprejeti otroci, katerih govorila niso zmožna priučiti se glasovnega jezika, ki so v veliki meri kratkovidni ali daljnovidni in ki močijo posteljo.

Sposobnost za izobraževanje se dokaže s posebno preizkušnjo, ki jo je prebiti v zavodu; dan in ura te preizkušnje se razglasita ob svojem času.

Gojenci morejo v dobi svojega izobraževanja v zavodu dobiti stanovanje in hrano, proti plačilu letnega zneska 300 K.

Znotranji gojenci dobe vso preskrbo v zavodu; vendar jih morajo tisti, ki so jih dolžni preživljati, preskrbeti s predpisano vrhno obleko in s potrebnim perilom. Znotranji gojenci morajo v zavod sledeča oblačila v dobrem stanu in zaznamovana s seboj prinesiti, in sicer dečki: 2 zgornji obleki, klobuk in zimsko suknjo, dvoje črevljev, 6 srajc, 6 spodnjih hlač, 6 parov nogavic, 6 žepnih robcev in dežnik; dekllice: 2 zgornji obleki, klobuk ali ruto in zimsko jopico, dvoje črevljev, 6 srajc, 6 spodnjih kril, 6 hlač, 3 narpnsne jopice, 3 predpasnike, 6 parov nogavic, 6 žepnih robcev in dežnik.

Prošnje za pripust k pouku, oziroma za sprejem znotranjih gojencev v zavod, je

do 10. junija t. l.

vlagati pri vodstvu ustanovnega zavoda za gluhoeme v Ljubljani.

Prošnje je opremiti z nastopnimi listinami:

- z rojstnim listom,
- z izpričevalom o cepljenih kozah,
- z zdravniškim izpričevalom o gluhoemosti z napovedjo, kako je ista nastala in o telesni zmožnosti,

- c) z domovinskim listom,
d) s šolskimi naznanili, če jih ima dotičnik.

Kadar se prosi, da bi se dotičnik sprejel za zno-tranjega gojenca, je priložiti vrhutega izkaz o premoženju ali pa zavezno pismo, da bode plačeval po 300 K preskrbovalnih stroškov na leto.

Pristavlja se še, da se prošnje, ki bi dospele po 10. juniju t. l. in ki bi se ne vložile predpisanim potom, to je pri vodstvu ustanovnega zavoda za gluhoneme ali ki bi bile pomanjkljivo opremljene, ne bodo uvaževale.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 17. aprila 1909.

3. 7628.

Grundmachung.

An der Taubstummens-Stiftungsanstalt in Laibach findet mit Beginn des Schuljahres 1909/1910 die Renaufnahme von Zöglingen über Ansuchen der Angehörigen taubstummer, schulpflichtiger Kinder statt.

Die Bedingungen der Zulassung zum Unterrichte, beziehungsweise der Aufnahme in die Anstalt sind:

1. Taubstummheit oder ein solcher Grad von Schwerhörigkeit, daß die Lautsprache durch das Gehör nicht erlernt werden kann;
2. das zurückgelegte siebente und nicht überschrittene zwölfte Lebensjahr, und
3. eine entsprechende körperliche Beschaffenheit und Bildungsfähigkeit.

Von der Aufnahme unbedingt ausgeschlossen sind idiotische, blöde, epileptische und mit ansteckenden Krankheiten oder schweren körperlichen Gebrechen behaftete Kinder, desgleichen können Kinder, deren Sprechorgane die Erlernung der Lautsprache nicht zulassen, welche hochgradig kurz- oder überfüchtig sind und Bettnäßer keine Aufnahme finden.

Die Bildungsfähigkeit wird durch eine besondere in der Anstalt abzulegende Prüfung konstatiert werden und werden Tag und Stunde dieser Prüfung seinerzeit bekanntgegeben werden.

Die Anstaltschüler können während der Zeit ihrer Ausbildung gegen Entrichtung der Verpflegskosten jährlicher 300 K in der Anstalt Unterkunft und Verpflegung finden.

Die Internzöglinge werden in der Anstalt vollkommen verpflegt; von den Alimentationspflichtigen sind dieselben jedoch mit den vorchriftsmäßigen Oberkleidern und der notwendigen Leibwäsche auszustatten. Die Internzöglinge haben in die Anstalt folgende Kleidungsstücke in gutem Zustande und gemerkt mitzubringen, und zwar die Knaben: 2 Oberkleider, Hut und Winterrock, 2 Paar Schuhe, 6 Hemden, 6 Unterbeinkleider, 6 Paar Fußsocken, 6 Taschentücher und einen Regenschirm; die Mädchen: 2 Oberkleider, Hut oder Kopftuch und Winterjacke, 2 Paar Schuhe, 6 Hemden, 6 Unterröcke, 6 Unterhosen, 3 Brustjacken, 3 Schürzen, 6 Paar Strümpfe und 6 Taschentücher, sowie einen Regenschirm.

Gesuche um Zulassung zum Unterrichte, beziehungsweise um Aufnahme als Internzöglinge in die Anstalt sind bis zum

10. Juni l. J.

bei der Leitung der Taubstummens-Stiftungsanstalt in Laibach einzubringen.

Die Gesuche sind mit folgenden Dokumenten zu belegen:

- a) Geburtschein,
- b) Impfungs-,
- c) ärztliches Zeugnis über Taubheit unter Angabe der Art der Entstehung und über die körperliche Beschaffenheit,
- d) Heimatschein,
- e) etwaige Schulnachrichten.

Bei Bewerbung um die Aufnahme als Internzögling ist überdies die reversmäßige Verpflichtung zur Tragung der Verpflegungskosten jährlicher 300 K beizubringen.

Beigefügt wird, daß auf Gesuche, welche nach dem 10. Juni l. J. und nicht im vorgeschriebenen Wege, d. i. bei der Anstaltsleitung eingebracht oder mangelhaft instruiert werden sollten, keine Rücksicht genommen werden wird.

N. I. Landesregierung für Krain.

Laibach, am 17. April 1909.

40.

Fasije.

Znano je, da mora vsak nadarbinar v teku dveh mesecev po nastopu svoje službe ali pa po umeščenju predložiti fasijo ali napoved svojih lokalnih dohodkov. (Glej § 8 zakona z dne 19. septembra 1898, državni zakonik št. 176 v Škof. Listu, 1898, str. 118, 164.)

Pogostoma se pa pripeti, da nadarbinar ob nastopu svoje službe ne najde fasije svojega prednika in torej ne more fasije predložiti. Radi te okolnosti prosi ordinariat, naj mu pošlje prepis fasije. Ordinariat pa tej prošnji ne more ustreči, ker mu fasije niso na razpolago. Sicer je svojčas zaukazal, naj se mu vedno

pošiljajo prepisi rešenih fasij, pa brezuspešno, ker je dotični ukaz zapal pozabi.

Da bo torej ordinariat imel na razpolago vse fasije, se čč. gg. duhovnikom, ki imajo že potrjene fasije, zaukazuje, naj prepise nazadnje rešenih fasij semkaj pošljejo zanesljivo do 31. maja t. l. Čč. gg. župniki naj poškrbe, da se bo ta odredba redno izvršila.

Tako bo imel ordinariat na razpolago vse fasije.

V prihodnje pa ne bo treba pošiljati semkaj prepisov fasij, ker je c. kr. deželna vlada vsled tukajšnje prošnje radevolje obljubila, da bo poslej po en izvod

rešenih fasij semkaj pošiljala. Da ji bo pa to omogočeno, morajo vsi nadarbinarji, ko bodo po- slej predlagali fasijo, isto predložiti v treh izvodih, da en izvod ostane pri c. kr. deželni vladi, enega dobi polagatelj fasije, enega pa ordinariat.

Čč. gg. nadarbinarji pa se opozarjajo naj rešenih fasij ne smatrajo za osebno last, zato jih ne smejo uničiti ali v slučaju selitve itd. s seboj vzeti, ampak

jih morajo pustiti v župnem arhivu, da so na raz- pologo naslednikom.

Vsem nadarbinarjem se hkrati pošiljajo na vpo- rabo obrazci za prepis fasije.

Kn. šk. ordinariat v Ljubljani, 2. maja 1909.

J. Flis l. r.
gen. vikar.

41.

Agenti in cerkvena oblačila.

Mnogo agentov hodi po župniščih in usiljuje žup- nikom cerkvene paramente. Da lažje svoj namen do- sežejo, dajejo vse naročeno blago na upanje, češ, plača se, kadar bo mogoče. In res se dajo mnogi na ta način premotiti, da vzamejo blaga za tisoč kron ali pa še za več.

Tako postopanje pa ni le nezakonito, ampak ima mnogokrat zelo neprijetne posledice. Župnik umrje, se preseli drugam, pozabi na dolg in čez več let se dotična tvrdka obrne do ordinariata, naj ji pomaga do plačila.

Zato se opozarjajo čč. gg. župniki, naj pri agentih ne naročajo blaga; naj brez škofijskega dovoljenja ne delajo dolgov za cerkvene paramente, naj se pri takih izdatkih strogo ravna po navodilu za oskrbovanje cerkvenega premoženja in naj nobene pogodbe z agenti ne sklenejo brez škofijskega dovoljenja.

Kn. šk. ordinariat v Ljubljani, 2. maja 1909.

J. Flis l. r.
gen. vikar.

42.

Konkurzni razpis.

Razpisuje se vsled smrti izpraznjeni kanonikat pri kolegiatnem kapitlju v Novem mestu. S tem ka- nonikatom je združeno tudi dušno pastirstvo.

Prošnje za to nadarbinino naj se naslove na Nj. c. in kr. apostolsko Veličanstvo.

Zadnji rok za vlaganje prošenj je 6. junij 1909.

C. kr. mestni šolski svet ljubljanski je razpisal peto na novo ustanovljeno katehetsko mesto na mestnih javnih ljudskih šolah v Ljubljani z zakonito določenimi dohodki. Zadnji rok za vlaganje prošenj je 15. maj 1909.

43.

Škofijska kronika.

Prezentiran je bil za župnijo Toplice č. g. Fran- čišek Erzar, kaplan v Košani.

Podeljena je župnija Ribno č. g. Janezu Kramar, kaplanu na Vačah.

Umeščena sta bila 1. maja t. l. čč. gg.: Frančišek Hoenigman, župnik v Kropi, na župnijo Brezovico; Valentin Oblak, župnik v Ribnem, na župnijo Kropo.

Imenovani so bili: č. g. Janez Oblak, župnik na Bledu, za soupravitelja v Ribnem; č. g. Matija Noč, kaplan pri Sv. Trojici pri Tržišču, za župnega upra-

vitelja istotam; č. g. Frančišek Kerhne, kaplan v To- plicah, za župnega upravitelja istotam.

Premeščen je bil: č. g. Ivan Traven, kaplan v Šmartinu pri Kranju, k Sv. Petru v Ljubljano, za tretjega kaplana in Schillingovega beneficiata.

V pokoj je stopil 24. aprila t. l. č. g. Frančišek Perpar, župnik pri Sv. Trojici pri Tržišču, in se naselil v Dobrničah; dne 1. maja pa č. g. Ivan Podboj, župnik v Toplicah, in se naselil v Kandiji pri Novem mestu.

Knezoškofijski ordinariat v Ljubljani, dné 5. maja 1909.

Vsebina: 32. Poročilo o dekanskem shodu l. 1909. — 33. Constitutio Apostolica de Romana Curia. (Nadaljevanje.) — 34. An parochus habeat ius exclusivum admittendi pueros ad primam Communionem. — 35. Conceditur anticipatio confessionis pro indulgentiis lucrandis. — 36. Utrum usus celebrandi super altaribus, quorum mensa ex pluribus lapidibus constat continuari possit. — 37. An vi consuetudinis sacerdotum cadavera casula vel planeta nigri coloris induere liceat. — 38. Conceditur indulgentia anulum Cardinalium et Episcoporum deosculantibus. — 39. Sprejem v gluhonemnico v Ljubljani. — 40. Fasije. — 41. Agenti in cerkvena oblačila. — 42. Konkurzni razpis. — 43. Škofijska kronika.